

SÜMEG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR

Kisfaludy-kultusz, Kisfaludy Sándor élete és munkássága

Az Értéktárba delegálta: Oszkai Réka, 2019.

Települési értékként 15/2019. (IV. 3.) STÉBH számmal határozat született róla 2019. április 3-án, mely alkalommal a megyei és nemzeti értéktárba is felvételét javasolta a Bizottság.

2019

Javaslat a Sümegi Helyi Értéktárba történő felvételhez

I.) A javaslattevő adatai:

1. A javaslatot benyújtó (személy/ intézmény/ szervezet/ vállalkozás) neve:

Famulus Vidékfejlesztési Egyesület

Oszkai Réka elnök és Pál Tímea értékőr

2. A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó adatai:

Név: Oszkai Réka

Cím: 8330 Sümeg, Lukonich Gábor u. 30.

Tel.: 70/4537904

E-mail: oszkair@gmail.com

II.) A települési érték adatai:

3. A települési érték megnevezése:

Kisfaludy-kultusz, Kisfaludy Sándor élete és munkássága

2. A települési érték kategóriák szerinti besorolása:

Kulturális örökség

X

4. A települési érték fellelhetőségének helye:

Címe: 8330 Sümeg, Kisfaludy tér 2.

5. A települési érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása (a sorok bővíthetők)

Kisfaludy Sándor

A XIX. század magyar irodalomtörténete azzal kezdődött, hogy 1801-ben megjelent A kesergő szerelem, amelynek költője egyelőre Himfy álnév alá rejtette magát. Sem azelőtt, sem azóta ilyen általános hazai sikere nem volt hazai könyvnek. Még azok is gyönyörködve olvasták, akik nem szoktak olvasni, vagy ha szoktak, akkor nem magyar verseket. Az irodalom hívei és pártolói pedig elragadtatottan állapították meg, hogy nemhiába volt a Bessenyeiék óta tartó szakadatlan irodalmi készülődés, íme, megszületett a magyar remekmű.

Kisfaludy a nők kedvence, hódításai, szerelmi ügyei végigkísérték katonai pályáját, szerelmei pedig nagy befolyással voltak szellemi fejlődésére és költészetére is. Hegedűs Géza irodalomtörténész szerint: „az egyetlen olyan ismertebb 19. sz.-i író volt akinek sikerei voltak a nőknél”

Kisfaludy Sándor 1772. szeptember 27-én született Sümegen, az akkori Zala vármegyében egy ősi nemesi birtokos családba. Verseivel és a nyelvújításért folytatott sikeres harcával vált ismertté. Magyarul írt, amikor a magyar állam hivatalos nyelve a német volt, az egyházé pedig a latin. A romantikus költő, édesapja akarásával szembe fordulva nem a jogi, hanem a katonai pályát választotta. Bécsi tisztként is nyitott volt a művészetek iránt: szeretett rajzolni, hegedülni, kedvelte az írók, költők, festők, egyéb művészek és a gyönyörű hölgyek társaságát. Irodalmi munkásságától elválaszthatatlan az annak alapjául szolgáló szenvedélyes szerelmi élete. Himfy álnéven írt szerelmi költeményeivel nagy feltűnést keltve robbant be a magyar irodalomba és a köztudatba. 32-35 éves korában már az ország ünnepelt költője volt. A magyar

irodalmi romantika előkészítője, főleg szerelmi lírájával alkotott maradandót. Az általa létrehozott dalalakzatot Himfy-strófának nevezik a verstanban.

Bejárta Európát. 1796 tavaszától őszig járta Észak-Olaszország és Dél-franciaország legszebb tájait, előbb mint büntetésből helyőrségi szolgálatra rendelt katonatiszt, utóbb mint a franciák hadifoglya. Ez a rövid, de Európa egyik legszebb vidékén s a nagy világtörténelmi események idején végzett út Kisfaludy egész érzésvilágára átalakítólag hatott. Az utazását - barátjának, Sklubics Imrének (Zala m.-i alügyésznek) írt leveleit összefoglaló - Napló és Frantzia Fogságom című művében meg is örökítette.

Szegedy Rózával viszontagságok között, de rátalált az igazi boldogság, de örök fájdalma maradt, hogy nem született utódja.

Magyar nyelv szerepe

Kisfaludy Sándor a nyelvújítási mozgalom egyik vezéregyénisége volt.

Aktív szerepet vállalt a magyar nyelv jogállásáért harcolók soraiban. Egy olyan időszakban, amikor az állam nyelve a német, az egyházé a latin, magyarul írta remekeit.

Hozzájárult (Kisfaludy Regéi jutalmául kapott 400 forinttal) az 1822-ben öccse, Kisfaludy Károly szerkesztésében indult Aurora című zsebkönyv megjelenéséhez.

Kolozsvár és Miskolc után 1831-ben Füreden megépült, hazafiúi adakozásokból a harmadik színház, ahol csak magyar nyelven játszottak. Ez volt egyben a Dunántúl első kőszínháza is, melynek létrejötte elsősorban a költő érdeme.

1828 telén részt vett a Magyar Tudományos Akadémia szabályzatát előkészítő bizottság működésében. 1830. november 17-én pedig az akadémiai igazgatóság által a nyelv- és széptudományok osztályába vidéki első (és így fizetési) rendes taggá nevezték ki (300 forint évdíjjal).

Az 1833. évi nagyjutalmat közte s Vörösmarty Mihály között osztották meg. A jutalom megosztása és barátaival történő súrlódások annyira elkedvetlenítették, hogy 1835-ben lemondott rendes tagságról. Szeptember 14-én az Akadémia tiszteleti taggá választotta és ezt szívesen vette.

Az Örömóda és a Magyar Szüretelő Ének

Barsi Ernő, zenetanár, kutató 1994-ben világít rá az Örömóda magyar vonatkozására . Kisfaludy Sándor Sümeg városának szülötte volt az – állítja -, aki a „Magyar Szüretelő Ének” c. népies dalával megihlette Beethovent.

Beethoven a IX. szimfóniája fináléját máshogyan képzelte el, mint a korábbiakat: meg akarta szólaltatni az emberi hangot, a kórust (Schiller szövegével). Ehhez a megfelelő refréneket, strófákat úgy kellett kiválasztania, hogy az egész szimfóniával harmonizáljon, s a fináléban az öröm csodálatos ajándékát ünnepelhessük.

Nagyon sokáig, évekig kutatta, mire rátalált **Kisfaludy Sándor** sümegi költő *Magyar Szüretelő Énekére*, melynek szövege és kottája 1816-ban Lipcsében jelent meg egy zenei lapban. A dal szintén a szeretetről, Szegedy Róza iránti reménytelen, ifjú szerelemről szól (Himfy versek).

Az ének magyar népi dallam. Ősi magyar népi hangszer, a duda művelői őrizték meg.

Beethoven – a Schiller-vershez igazodóan – a finálé igényének megfelelően finomította a dallamot, és az ismétlésekkel érte el, hogy az öröm csodálatos kifejezője lett.

Beethoven tehát ismerte Kisfaludy művét, feldolgozta, zongorakíséretet írt hozzá, de ennek a dokumentuma csak 1941-ben jelent meg nyomtatásban a lipcsei Breitkopf & Hartel cég *Ludwig von Beethoven – Neues Volkliederheft* című kiadványában.

Európa himnusza egy magyar – egy sümegi – dallam alapján készült!

Bővebben: https://www.parlando.hu/2017/2017-3/Karakas_Zoltan-Kisfaludy_Beethoven.pdf

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

A Kisfaludy kultusz ápolása, építése, Kisfaludy költészetének, életének népszerűsítése városunk egy célja, így fontos, hogy Kisfaludy Sándor a szülőházával és a hagyatékával bekerülhessen Sümeg települési értékei és a Megyei értékek közé is.

Kisfaludy a *Himfy szerelmei* című dalciklusával a magyar irodalmi ízlés jelentős fordulatát vezette be, költészetével előkészítője a magyar romantikának. Személyes fáradozásainak eredménye volt, hogy Kolozsvár előtt és Pest előtt Balatonfüreden felépült és működni kezdett az első magyar kőszínház.

Kisfaludy költészete irodalomtörténeti kuriózum. Ezek az értékek nem merülhetnek feledésbe és a Kisfaludy Emlékház biztosítja, hogy a következő nemzedékek is megtekinthessék.

6. A települési értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (honlapok, kiadványok):

Jelenleg nincs print kiadvány

Könyvek:

- [Keresztury Dezső] Batsányi Kisfaludy Himfyhez elemzés
- A Dárday ház színházműsor
- Ács Anna Kisfaludy Sándorné Szegedy Róza...
- Ágh István Ó Kisfaludy Sándor
- Bánhegyi Jób A magyar irodalom tört.
- Barsi Ernő K.S. dalban, muzsikában
- Batsányi János Kisfaludy Himfyhez
- Beothy Zsolt A magyar nemzeti irodalom...
- Bíró Ferenc Kisfaludy Sándor
- Bodrogh Pál Kisfaludy Sándor
- Bona Judit K.S. könyvtárának olasz...
- Bowring A magyarok költészete
- Csapo Antonin K.S. és Horatius
- Császár Elemér Kisfaludy Sándor könyvtára 1795-ben
- Császár Elemér Kisfaludy Sándor
- Darnay Kálmán Elkésett csók
- Darnay Kálmán Testőrszerelmek
- Darnay László Volt egyszer egy múzeum
- Darnay Sümegi Kalauz
- Fábri Anna Egy másik út Himfy
- Farkas Gyula Kisfaludy
- Fenyő István A kesergő Szerelem
- Fenyő István A nemesi patriotizmus...
- Fenyő István Kisfaludy Sándor

- Földi Pál Kisfaludy Sándor
- Fried István Nem lelődnek neveik...
- Gaál Mózes Kisfaludy Sándor élete és ...
- Gáldi László A himfy_szak
- Gálos Dunántúl a két Kisfaludy költészetében
- Gálos Rezső Illusztrációk a Himfy Szerelmeihez
- Gálos Rezső K.S. és a Nádori udvar
- Garay János Kisfaludy Sándor életrajza
- Göcseji Helikon
- Greguss Ágost K.S.1
- Greguss Ágost K.S.2
- Greguss Ágost K.S.3
- Greguss Ágost K.S.4
- Greguss Ágost K.S.5
- Greguss Ágost K.S.6
- Halasy Nagy József Kisfaludy Sándor
- Hegedűs Géza Kisfaludy Sándor
- Hermann Zoltán 4 tanulmánya
- Hermann Zoltán A drámaíró Kisfaludy Sándor
- Himfy-Album
- Himfys auserlesene Lieb
- Híres szerelmesek Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza
- Horváth Cyrill Kisfaludy Sándor
- Horváth János Kisfaludy Sándor

- Magyar Szüretelő ének
- Major Ervin Kisfaludy Sándor és a magyar zenetörténet
- Márai Sándor Kisfaludy Himfy szerelmei
- Márai Sándor Kisfaludy
- Martinák János Kazinczy Ferenc és Kisfaludy Sándor vitájáról
- Merényi Oszkár Kisfaludy
- Miklósi Sikes Csaba K.S. és Erdély
- Miklósi-Sikes Csaba Kisfaludy S. hagyatéka
- Nagy Ivan Kisfaludy család
- Németh G. Béla Két szerelmi versciklus K.S. és Szabó Lőrinc
- Németh István Péter Badacsonyi képeslap
- Pannon Panteon Kisfaludy Sándor
- Pethő Sándor Az utolsó nemesi fölkelés
- Pintér Jenő Kisfaludy Sándor
- Poupé, Edmund Alexander Kisfaludy A Draguignan
- Praznovszky A szikrázásig...
- Praznovszky M dunántúli táj...
- Prónai Antal Kisfaludy Sándor
- Rényi Rezső Petarca és Kisfaludy Sándor
- Rónay László Kisfaludy Sándor
- Somogyi Ferenc Kisfaludy
- Somogyi Vilmos Kisfaludy_Patak
- Szabó Imre K.S. hamvai fölött
- Szakál László Híres Emberek...

- Illyés Gyula Badacsony és költője
- Illyés Gyula Kisfaludy Sándor
- Jakab Ferenc Kisfaludy Sándorné Szegedy Róza élete
- Jankovich Ferenc A két Kisfaludy
- Joó Tibor Vallomások a magyarságról
- Juhász Géza Kisfaludy Sándor sikere
- K.S.uj magyar eletrajzi lexikon
- Keresztury Dezső A Dárday-ház
- Keresztury Dezső Festetits György és a magyar irodalom
- Kisfaludy Magyar irodalom t. 3.
- Kisfaludy Pallas Lexikon Kisfaludy
- Kisfaludy Sándor A magyar irodalom története
- Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza In Híres szerelmesek
- Kisfaludy Sándor Ifjúságot képző ismeretek tára
- Kisfaludy Sándor Irodalmi Kislexikon
- Kisfaludy Sándor Irodalmi lexikon
- Kisfaludy Sándor Magyar irodalmi hagyományok
- Kisfaludy Sándor Napló és Francia fogságom
- Kisfaludy Sándor tanulmányok
- Kisfaludy Sándor...Irodalmunk
- Kisfaludy SándorMagyar katolikus lexikon Kisfaludy
- Kovács Emőke Régi Balaton
- Kovacsoczy Mihály K. Sándor
- Lipták Gábor a Két Kisfaludy

- Szalisznyó Lilla Egy könyvkiadás...
- Szalisznyó Lilla Koszt kifizetve Kisfaludy Sándor...
- Szana Tamás A két Kisfaludy
- Szegedy Róza levelei Kisfaludy S.
- Szigliget válogatás K.S. műveiből
- Szilagyi Marton Kisfaludy Sándor és az 1809
- Szimon Béla K.S. írói köre
- Takáts Gyula Cigány Orpheus
- Takáts Sándor A Mondolat és a Felelet hatása
- Toldy Ferenc A magyar nemzeti irodalom tört.
- Tózsér Péter Az Első Kisfaludy I. Vacsora
- Tózsér Péter Kisfaludy Sándor vallásossága hite
- Tózsér Péter Úticélunk...
- Tózsér Péter Visszatérni Sümegre
- Ujfalvy Sándor K.S. életéhez
- Vachott Sándor Kisfaludy Sándorhoz
- Vajtho László Kisfaludy Sándor
- Varga Kálman A Magyar Királyi Testőröző sereg
- Vas Gereben A Badacsonyi szüret
- Végh Alpár Sándor Se nem elvtárs, se nem csuka
- Veszprém Megye Múzeumai
- Virág Benedek Válasz Kisfaludi...
- Völgyesi Orsolya A gazdálkodó költő
- Vutkovich Sándor Kisfaludy Sándor

-
- Waldapfel József A boldog szerelem...
  - Weöres Sándor Kisfaludy Sándor és Psyché
  - Ágh István Ó Kisfaludy Sándor másolata
  - [Keresztury Dezső] Batsányi Kisfaludy Himfyhez elemzés másolata
  - A Dárday ház színházműsor másolata
  - Ács Anna Kisfaludy Sándorné Szegedy Róza... másolata

Kisfaludy László: A kisleludi Kisfaludy család története

Online:

- <http://sumegmk.hu/kisfaludyemlekhaz>
- http://www.museum.hu/muzeum/705/Kisfaludy_Emlekhaz?f
- <http://sumeginfo.hu/hu/latnivalok/kisfaludy-sandor-szulo-haza>
- <http://www.mire.hu/hu/museums/116>
- <https://www.karpatinfo.net/latnivalok/kisfaludy-muzeum-es-emlekhaz-sumeg>
- <https://welovebalaton.hu/latnivalok.kultura/latnivalok/kisfaludy.sandor.emlekhaz>
- <https://kulturpontok.hu/helyszin/kisfaludy-sandor-emlekhaz/>
- <http://www.nyitottbalaton.hu/hu/info/mit-csinaljak/muzeumok-latogatohelyek/kisfaludy-sandor-emlekhaz.html>
- https://www.mozaikmuzeumtura.hu/Kisfaludy_Sandor_Emlekhaz
- <https://www.magyarKurir.hu/hirek/-kedves-kisvaroson-at-sumegi-kisfaludy-emlekhazban>
- https://www.parlando.hu/2017/2017-3/Karakas_Zoltan-Kisfaludy_Bethoven.pdf

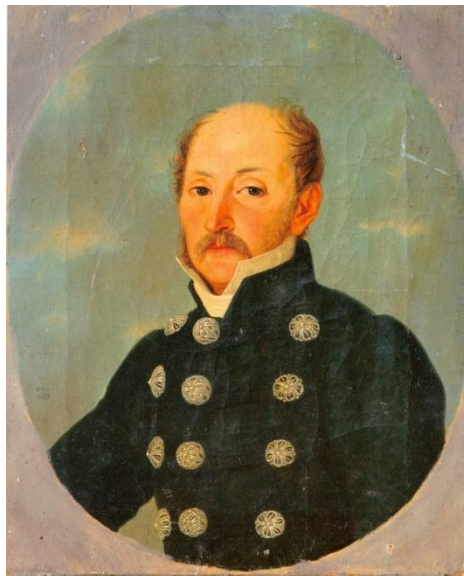
III.) Mellékletek:

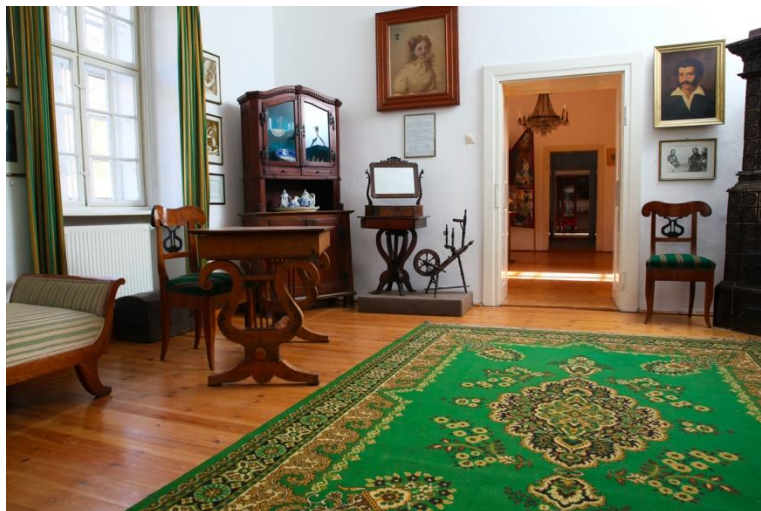
1. A települési érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja (film, videó)

Kisfilm:

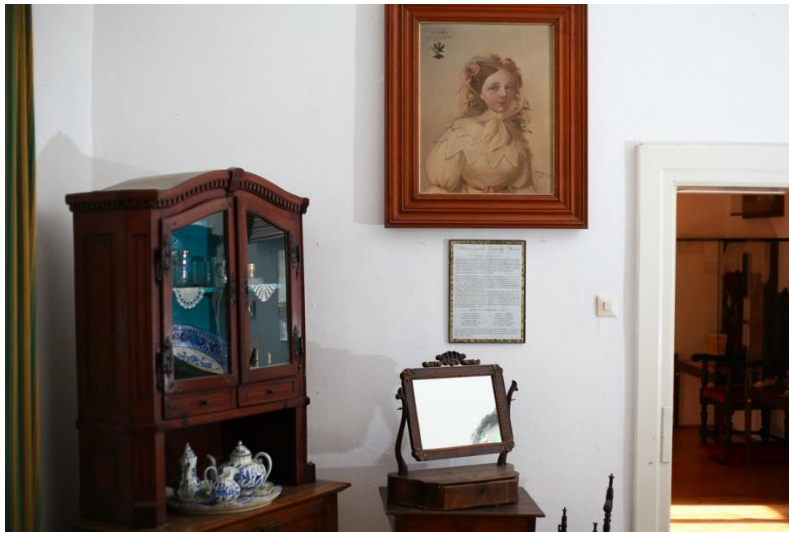
<https://www.youtube.com/watch?v=NGUQFPeEbvI>

Fénykép dokumentáció

2. A javaslatot támogató és ajánlólevelek

Kisfaludy László (leszármazott, a Tiszántúli Történész Társaság tagja)

A Kisfaludy-kultuszt és az ennek megőrzésében, illetve továbbvitelében felülmúlhatatlan érdemeket szerző Kisfaludy emlékházat ezúton ajánlom a Sümegi Helyi Értéktárba való felvételre. Kisfaludy Sándor Sümeg és környezete, a Balaton-felvidék egyik legkiemelkedőbb szülöttje, akinek közéleti szerepvállalása, irodalmi munkássága közel két évszázada országos ismertséget és elismertséget jelentett számára. Ha a Himfy sikereire, az első vidéki kőszínház létrehozására, a hadifogságot megörökítő naplóban leírt kalandokra vagy éppen a Beethoven átdolgozásában – mint Örömóda - Európa „himnuszaként” ismertté vált Magyar Szüretelő Éneke gondolunk, egy sokoldalú, nyelveket beszélő, Európa számos szegletét katonaként bejáró magyar ember képe rajzolódik ki előttünk. Egy olyan emberé akinek karaktere, életfelfogása, mentalitása sok szempontból példaként állítható a most élő generációk elé: hazaszeretete, a hagyományok iránti tisztelete és nyitottsága a modernítésra, kiszámítható és stabil értékek mentén megnyilvánuló elkötelezettsége és praktikus gyakorlatiassága olyan tulajdonságok, amelyek ma talán még fontosabbak Európa ezen szegletében, és amelyek együtt, egy emberben való megjelenése egyúttal fel is vázolja előttünk nemzetként és emberként való boldogulásunk jövőbeli útját. Ezen gondolatok alapján teljes szívből támogatom a Famulus Vidékfejlesztési Egyesület és Oszkai Réka elnök kérelmét.

Budapest, 2019. január 16.

Kisfaludy László